BELÜGYMINISZTÉRIUM

SZIGORÚAN TITKOS!
(Selejtezésig!)

(2)
18 d

A MINŐSÍTÉS MEGSZŰNT
a 2003. évi III. tv. 12. § (8) bekezdésére figyelemmel.
Herczeg Miklós
Dr. Hellebrandt László

Ref!
89.10.20.

Tárgy: Október 23-a megünneplésével kapcsolatos tervekről

J E L E N T É S

A Belügyminisztérium Biztonsági Szolgálata huzamosabb ideje kiemelt figyelmet fordít az 1956-os népfelkelés kirobbanásának évfordulóját alkotmány, törvény és társadalomellenes célra felhasználni kívánó személyek és csoportok felderítésére, tevékenységük megelőzésére, akadályozására, pozitív irányú befolyásolására.

Munkája során figyelembe vette, hogy az 1956. október 23-án és az azt követően történt események új politikai megközelítése miatt ez évben először kerül sor olyan ünneplésre ezen a napon, ami egy hasonló népi-nemzeti megemlékezésen természetes.

A hazai politikai paletta résztvevői, valamint a határainkon kívül élő magyar személyek és szervezeteik felismerték ezt és élve a lehetőséggel széleskörű szervezőmunkába kezdtek.

ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

Az Európai Szabadságharcos Szövetség vezetője, Nagy Alajos, a Mindszenty Emlék Bizottság titkára, Dr.Harangozó Ferenc és a POFOSZ elnöke, Fónay Jenő 1989. szeptember 5-én egyeztető tanácskozást tartottak Ausztriában az október 23-i ünnepségekkel kapcsolatban. Meghatározták feladataikat, melyek szerint a szervezési munkákat haladéktalanul meg kell kezdeni, minél több nyugati emigráns hazautazását kell elérni, a nyugati hírközlő szerveket meg kell hívni az eseményekre, gyors, pontos és folyamatos tájékoztatásukkal el kell érni, hogy az egész világ tudjon a történtekről.
Támadást kell indítani a Vatikánban Paskay László bíboros ellen és vatikáni megbízott beutazását kell kérni október 23-ra, aki Budapesten misét celebrálna és mindent szemmel tartana. Felvetődött Mindszenty hamvainak hazaszállítása is.

A széleskörű nyugati szervezőmunka ellenére nem várható az emigráció tömeges beutazása, a prominens személyek közül csak néhányan vállalkoznak a szereplésre, ám előzetes adatok szerint mérsékelt, a megbékélést elősegítő hangulatot képviselnek.

A SZER magyar osztályának munkatársai is meghatározták az előkészületekre vonatkozó feladataikat. Ennek megfelelően:

- A SZER megtesz mindent az évfordulós ünnepségek, rendezvények beharangozásáért, megad minden segítséget az itthoniak népszerűsítéséhez, a mozgósításhoz.
  A hazaiak azonnal tájékoztatják a SZER-t mindenről, akadályról, sikerről egyaránt.

- A SZER megkezdte az október 23-i műsor összeállítását. Olyan Magyarországon élő személyekkel készítenek riportokat, akik mernek beszélni a jelenlegi állapotokról és "nevén nevezik a gyereket".

ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

- A SZER-nek tevékenységével hozzá kell járulnia ahhoz, hogy a Nyugat ne adjon kölcsönt, vagy támogatást "amíg a kommunisták vannak hatalmon", meg kell értetniük az amerikaiakkal, hogy minden dollárt magukra költenének, megtévesztve a magyar népet saját védelmükre, választási győzelmükre fordítanák az adományokat.

A hazai ellenzéki pártok és szervezetek számottevő részét szeptember közepéig lekötötték a háromoldalú tárgyalások, nem foglalkoztak az 1956-os események megünneplésének előkészítésével.

Augusztus végén a POFOSZ kezdeményezésére 9 párt és szervezet - FKgP, POFOSZ, Magyar Néppárt, MFP, Kereszténydemokrata Néppárt, BZSBT, MDF, Független Magyar Demokrata Párt - létrehozta az Október 23-a bizottságot.

Levélben fordultak az Országgyűlés Elnökéhez, amelyben megfogalmazták alapvető követelésüket, hogy "október 23-át, mint "Népfenség ünnepét" nyilvánítsa az Országgyűlés munkaszüneti nappá április 4. helyett".

Munkájukhoz minden szervezet csatlakozását elfogadták, ha az elítélte az 1956. november 4-i fegyveres beavatkozást és az azt követő véres megtorlást. Ezt a megszorítást az MSZMP-re is érvényesnek tartották, bízva abban, hogy erre nem kerül sor, mivel nem áll szándékukban az "uralkodó állampárttal" való közös ünneplés.

Elhatározták, hogy országos szintű, közös, független nemzeti ünnepet szerveznek Budapesten, a vidéki ellenzéki szervezeteknek helyi megemlékezések kezdeményezését javasolják.

Később csatlakozott a Bizottság munkájához a FIDESZ, a TIB, az SZDSZ, az MSZDP, a MOP, valamint más kevésbé je-

lentős szervezetek és több háttérbeszélgetést követően megállapodtak, hogy az ünnepségeket pártpolitikai szempontok fölé emelkedve szervezik, ami majdnem végleges elképzelésük alapján az alábbi terv szerint történne.

1989. október 23-án a főváros minden kerülete saját emlékhelyein ünnepelne, majd ezt követően négy központi rendezvényen vennének részt, amelynek záró akkordja a Kossuth Lajos téren lenne. A Bizottság nem kíván beleszólni és koordinálni sem akarja a helyi rendezvényeket, azonban ragaszkodik az időpontok helyes megválasztásához, így elkerülendő az egyes programok esetleges átfedését.

A központi ünnepségek közül az első október 23-án 13,00 órakor a Corvin közben lesz, ahol tervezik, hogy Pongrácz Gergely mond beszédet, utána átmennek a Kilián laktanyához, ahol emléktábla avatásra kerül sor, majd a Magyar Rádió következik, ahonnan a Kossuth Lajos térre indulnak. Jelenlegi adataink szerint Pongrácz október 22-én New Yorkban mond beszédet és még nem jelezte beutazási szándékát.

A Kilián laktanyában történő emléktábla elhelyezésre vonatkozó kérelmüket a Fővárosi Tanács mindeddig nem engedélyezte, ezért úgy határoztak, hogy azt hatósági engedély hiányában is megvalósítják.

A második 14,00 órakor a Budapesti Műszaki Egyetemnél lesz, ahol Mécs Imre, Erdélyi Tibor és vagy a FIDESZ, vagy az egyetemről egy fiatal mond beszédet, majd emléktáblát avatnának, utána az ott jelenlévők együtt átmennek a Bem térre, ahol meghallgatnák Márton András és Sebestyén László megemlékezését, majd a Kossuth Lajos térre vonulnak.

A harmadik 15,30 órakor a Hősök terén lesz. Hornyák Tibor és Zimányi Tibor ünnepi beszédét követően megkoszorúzzák az ismeretlen katona sírját, majd a Kossuth Lajos teret keresik fel.

A negyedik - a legkiemelkedőbbnek szánt - a Kossuth Lajos téren a Parlament előtt 18,00 órakor kezdődik, ahova erre az időpontra meg kell érkezni a különböző helyszíneket felkereső, várhatóan több tízezerre tehető tömegnek.

Az ünnepség pontban 18,00 órakor kezdődne a Parlament kupoláján lévő vörös csillag világításának eloltásával, ezt követően csendülne fel a Himnusz, majd két szavalat hangzana el. (Egy mondat a zsarnokságról, Nemzeti Dal).

Az elképzelések szerint az Országház erkélyéről a "fegyveres szakasz" nevében Fónay Jenő és Krassó György mond beszédet, amely után Tamás Lajos: Piros vér a pesti utcán című verse hangzik el. A politikai szakasz szónoka Rácz Sándor lesz, utána egy halálraítélt WC papírra írt búcsúlevelének felolvasása következik. Végül a megtorlás szakaszában két volt elítélt Witner Mária és Obersovszky Gyula beszél a jelenlévőkhöz. Az ünnepség a Szózat eléneklésével fog befejeződni, miközben a téren több ezren fáklyát gyújtanak.
Amennyiben technikailag megoldható, az egyes beszédek között Kodály Zoltán kantátájából bejátszanák a "Ne bántsd a magyart!" mondatot.

Az egész demonstráció alapvető célja - a Bizottság zömének véleménye szerint - hogy az első szabad október 23-a alkalmából a tömegeket kivigyék az utcára, bizonyítsák a magyar ellenzék egységét a pártállammal szembeni következetes fellépését. Erre utal a közelmúltban kibocsájtott nyilatkozatuk is, amelyben kijelentik, hogy a nemzeti megbékélés nem egyes történelmi dátumokhoz kapcsolódik és nem közös megünneplésekkel kell ünnepelni. Igazából a nemzeti megbékélés azt jelentené, hogy legyen demokrácia, aminek a tényleges akadálya az MSZMP maga".

A bizottság megvádolta az MDF-et az ünnepség kisajátításával, mivel három napos országos gyűlésük után 22-én este a

Nemzeti Sportcsarnokban megtartandó záró nagygyűlésüket október 23-a megünneplésének szánják. Az MDF-et képviselő személy közölte, október 22-e csak az országos és budapesti ünnepségek nyitánya lesz, amit tudomásul vettek.

A tömegek megnyerése érdekében mind a hazai, mind a nyugati tömegkommunikációs eszközök által nyújtott lehetőséget maximálisan igénybe kívánják venni. Ennek jegyében heti rendszerességgel sajtótájékoztatót tartanak.
Ezek keretében ismertették a megemlékezések helyszineivel és azok lebonyolításával összefüggő elképzeléseiket. Hangsúlyozottan aláhúzták, hogy szeretnének békésen tüntetni és elkerülni a hatalommal való esetleges konfrontálódásnak még a lehetőségét is. A zavartalan ünneplés biztosítása érdekében a szervezőbizottság mintegy 1.000 fős rendezőgárdát állított fel, akiket egységesen nemzeti színű karszalaggal látnak el, amelyekre fekete betűkkel "Nemzetőr" feliratot írnak.

Az Október 23-a Bizottság létrehozott egy "operatív bizottságot" is, melynek feladata, hogy a szervezés időszakában folyamatos információkat gyűjtsenek és kellő időben intézkedéseket tehessenek az ellenük irányuló esetleges ellenséges megnyilvánulások felszámolására. Az október 23-i ünnepségsorozat idején felderítik a rendezvényeiket megzavaró, vagy akadályozó megmozdulásokat, cselekményeket. A rendezőgárda segítségével riadóláncot hoznak létre, amelyet rendkívüli esemény alkalmával haladéktalanul mozgósíthatnak, ennek érdekében megszervezik hírösszeköttetésüket.

A mérsékelt elképzelések mellett a Bizottságban képviselt néhány szervezet (SZDSZ, FIDESZ, Szabadságpárt) egyes tagjai egyre radikálisabb formában képzelik el október 23-a megünneplését, amely véleményük szerint a hatalommal való nyílt szembenállásig is elmehet.
Álláspontjuk az, hogy a Budapest különböző helyein megtartandó rendezvényekre nem kell engedélyt kérni és ebből

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK

adódóan sem a kormánnyal, sem a párttal nem hajlandók tárgyalni. Nem fogadják el a "nemzeti megbékélésre" való felhívást, azt azonban elvárják, hogy a párt és a kormány elítélje az 1956. november 4-ei szovjet segítségnyújtást, cserébe a közös ünneplés lehetőségét felajánlanák.
Céljuk az, hogy a párt és a kormány minél jobban határolódjon el 1956. korábbi megítélésétől, amihez úgy válik a közös ünneplés megfelelő "csalétek" lesz, de esetleges felajánlásukat semmilyen formában nem kívánják betartani.

Az Október 23-a Bizottság által szervezett rendezvényektől függetlenül több szervezet tervez korábbi önálló akciót. A FIDESZ október 22-ről 23-ra virradóan "emlékvirrasztást" rendez a Budapesti Műszaki Egyetemen, melynek során kísérletet tesznek egy "új 14 pont" megfogalmazására.
A Magyar Október Párt október 22-én a Corvin közben "utcai rendezvényt" tervez, amelyen mindenki elmondhatja véleményét az 1956-os harcokról, a helyszínt zászlókkal, transzparensekkel díszítenék fel. Bíznak abban, hogy a rendezvényt engedélyezik, ezért megkezdték propagálását.

Ugyancsak a Magyar Október Párt tagjai megkezdték egy, a Belügyminisztérium elé tervezett október 23-án kezdődő és egy hétig tartó ülősztrájk szervezését.
Céljuk, az elkobzott illegális sajtótermékek és sokszorosító gépek visszaadásának és azok eredeti tulajdonosai részére kártérítés fizetésének követelése, valamint annak deklarálása, hogy az 56-os forradalom folytatói és képviselői a "szamizdatkészítők" voltak. A Belügyminisztérium szervei a témához kapcsolódóan sajtónyilatkozat kiadására készülnek és tervezik a kérelmek teljesítését. Várható, hogy a szervezők ennek hatására elállnak az ülősztrájk megvalósításától.

A fővároson kívül számos vidéki településen szerveznek programot október 23-a megünneplésére. Ezeket általában 22-re időzítik, így biztosítva a budapesti rendezvényekre

való felutazás lehetőségét. Jellegükben általában megemlékezéseket, nagygyűléseket terveznek, több helyen kerül sor emlékmű felavatására.

Figyelmet érdemel az MDF szigethalmi szervezetének elképzelése, mely szerint október 23-án megemlékezést tartanának a tököli szovjet katonai objektumban, abban a helyiségben, amelyben 1956-ban Maléter Pált elfogták. Amennyiben nem lesz mód a laktanyába való bejutásukra, az objektum kapujánál tartanák meg demonstrációjukat mintegy 1.500 fő részvételével.

A Belügyminisztérium szervei részletes, külön terv alapján folytatják a felderítő, megelőző, befolyásoló tevékenységüket, a közbiztonsági apparátus a minisztériumban felállításra került Operatív Bizottság irányításával felkészül a budapesti és megyei események biztosítására.

Budapest, 1989. október "18"

Kapják: Dr. Szürös Mátyás elvtárs
Németh Miklós elvtárs
Dr. Medgyessy Péter elvtárs
Dr. Pozsgay Imre elvtárs
Dr. Horn Gyula elvtárs
Kárpáti Ferenc elvtárs
Nyers Rezső elvtárs
Kovács Jenő elvtárs

11-13/1449/1989.

ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA